

POZNÁMKY K BREVE CUM NUPER

Toto breve je prvním oficiálním dokumentem obecnějšího rázu, který se zabývá rodící se kapucínskou reformou.

Několik měsíců před jeho vydáním, nejpozději začátkem listopadu 1525, se oba bratři z Fossombrone, Ludvík a Rafael, představili br. Matoušovi z Bascia a požádali ho, aby je přijal za spolčníky, br. Matouš odmítnul s odůvodněním, že „ústní souhlas udělený mu počátkem téhož roku papežem Klementem VII., má platnost pouze pro něj a neopravňuje jej přijímat jakékoliv následovníky“. Rovněž tak zvláštní ochrana neteře papeže Klementa VII. vévodkyně z Camerina Kateřiny Cybo se vztahovala pouze na něj osobně. Druhým důvodem pro odmítnutí bylo zřejmě i to, že tito dva fossombronští zamýšleli vést poustevnický život na nějakém osamělém místě a nikoliv již bez pevného příbytku jak po tom toužil br. Matouš.

Jak je však známo, tito dva se nenechali odradit a inspirování právníckou kličkou, kterou jim br. Matouš z Bascia nenápadně naznačil, br. Ludvík před kvalifikovaným svědkem br. Matoušem z Bascia vykonal jakousi mystickou oblačku, při které prohlásil, že svůj nový řeholní hábit přijímá přímo z rukou Boha Otce, a když pak oblékl i svého bratra Rafaela, svolil br. Matouš, aby se ti dva k němu volně připojili, takže vznikla první komunita, pod ochranou konventuálů.

S jejich požehnáním pak požádali obec Cingoli o dovolení žít na jejím katastru v poustevně sv. Michaela Archanděla na hoře Acuto, kde chtěli zřídit stálý »dům usebrání«. Problém ovšem byl v tom, že jejich životní příklad nezůstal utajen a brzy je začali napodobovat další bratři z řad observance, takže byl generální mi-

nistr Menších bratří Francesco Quiñones nucen zasáhnout, a při kanonické vizitaci Marky Ankonské prohlásil všechny tři bratry za uprchlíky a uvalil na ně již dne 23. listopadu 1525 exkomunikaci.

Praktickým ukázněním uprchlíků pověřil pak provinciála Marky Jana z Fana. Právním rámcem pro zákrok proti uprchlíkům byly pokyny konstituce Lva X. *Ite Vos* (29.05.1517), obnovené Klementem VII., která zakazovala přecházení mezi oběma obedienčními františkánského Řádu bez výslovného souhlasu představených obou stran.

Protože však Cingoli bylo ochotno bratry bránit, bylo nutné vydat dostatečně silné papežské pověření k zatčení uprchlíků. Proto papež Klement VII. vydal dne 8. března 1526 zatykač ve formě breve, které opravňovalo provinciála využít asistence ozbrojeného doprovodu, takže bratři museli uprchnout do hor, zatímco br. Matouš oživil svůj indult

Po počátečním váhání požádali oba bratři azyl u kamaldulů v Grotte di Massacio (Cupramontana), tam na ně zatykač nedosáhl. Přišli tam přesně 24. března 1526 a nějakou dobu vážně uvažovali o přestupu do Řádu kamaldulů.

Kdyby se tak stalo, pravděpodobně by celá aféra skončila, a už bychom o nich nikdy neslyšeli. Koncem dubna však generální kapitula kamaldulů jejich žádost o přestup zamítla, a oběma bratřím nezbylo nic jiného, než stejným způsobem jako předtím Matouš z Bascia, odejít do Říma požádat tam o indult exklaustrace (*Ex parte vestra*, ze dne 18.05.1526), který však díky dalšímu rychlému vývoji přerostl během dvou let v založení nové reformní větve Řádu Menších bratří. To už je ale zcela jiný příběh.¹

Breve

CUA NUPER

1526

[CLEMENS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI]

[KLEMENT VII., BISKUP,
SLUŽEBNÍK SLUŽEBNÍKŮ BOŽÍCH],

Universis et singulis legatis, vicelegatis et eorum locatenentibus, necnon venerabilium fratrum archiepiscoporum et episcoporum vicariis generalibus salutem etc.

Cum nuper ad nostras aures, fide dignorum relatione pervenerit quod Ludovicus et Raphael de Forosempromio ac Matthaesus de Bascio, fratres professi ordinis minorum regularis Observantiae, Dei timore postposito et superiorum suorum obedientia, absque eorum licentia, consensu, et professione sua quam servare sunt astricti, penitus derelictis ac spretis, apostasiam incurrendo, ex quo per Ministerium generalem ut apostatae excommunicati fuerunt,

per diversa loca jurisdictionis vestrae, extra domos suas hujusmodi, vagando et saecularibus scandalum praebendo, in domo Sancti Francisci terrae nostrae Cinguli, Ordinis eorundem minorum Conventualium, se receperunt ac ibidem resident, contra bullam et ordinationes unionis inter fratres ipsius regularis Observantiae ac Christifidelium scandalum et plurimorum et plurimorum perniciosum exemplum.

Quare volentes, quantum cum Deo possumus, his futuris scandalis occuri, ac ut concordia hujusmodi inter ipsos fratres regularis Observantiae et Conventuales omnino observetur, nec aliquid inter ipsos innovetur, sed ut magis in dicta unione confoveantur et fratribus professis locus et occasio

Společně i jednotlivě legátům, vicelegátům, a jejich zástupcům, a také generálním vikářům ctihodných bratří arcibiskupů a biskupů, pozdrav atd.

Nedávno se k našim uším dostala zpráva od lidí hodných víry, že Ludvík a Rafael z Fossombrone, a také Matouš z Bascia, bratři se sliby v Řádu Menších [bratří] observantů, odložili bázeň Boží i poslušnost svým představeným, a bez jejich dovolení i souhlasu zcela odstoupili od slibů, které jsou vázání zachovávat, pohrdli jimi, a upadli do odpadlictví, v důsledku čehož je generální ministr exkomunikoval jakožto odpadlíky.

A tak se toulali mimo kláštery po různých místech ve vaší pravomoci, a dávali pohoršení světským lidem. Pak byli přijati v domě sv. Františka na našem území v Cingoli, u členů téhož Řádu Menších [bratří] konventuálů, kde se zdržují a v rozporu s bulou a nařízeními o sjednocení [a rozdělení] mezi bratry a dávají tak škodlivý příklad bratřím observantům k velkému pohoršení pro křesťany.

Proto si přejeme, nakolik s pomocí Boží jsme schopni, přijmout opatření proti dalšímu nárůstu pohoršení, aby byla provždy zachována svornost mezi bratry observanty a konventuály, a aby mezi nimi znovu nepovstaly nějaké spory, nýbrž aby stále více usilovali o vzájemnou jednotu a aby bratřím

¹ Viz »Druhá fáze cesty k reformě«, in MATĚJKA M.P.: *Prvopočátky...*, Praha 2010, s. 11-16.

delinquenti non detur, poenaque delinquentium sit meta aliis ne posthac delinquant, sed in obedientia superiorum suorum persistent, providere:

vobis omnibus et singulis, in virtute sanctae obedientiae ac indignationis nostrae poena, per praesentes committimus et districte praecipiendo mandamus quatenus cum per quoscumque ex fratribus dicti ordinis regularis Observantiae, pro parte ministri Provinciae Marchiae, requisiti seu quemlibet vestrum requisiti fuerit, visis praesentibus,

omni mora et excusatione semotis, praedictos Ludovicum, Raphaelem et Matthaeum, fratres apostatas, inobedientes et excommunicatos, ut praemititur, ubicumque locorum jurisdictionis vestrae, eosdem esse, morari, stare et pernoctare contigerit,

auctoritate nostra, quam vobis et cuilibet vestrum harum serie amplam et liberam concedimus et impartimur, arrestatis et capiatis, seu arrestari et capi faciatis, ac sub fida custodia, expensis eorundem fratrum capturam querentium, praedicto Ministro provinciae hujusmodi ipsos sic captos, ut contra eosdem apostatas et inobedientes, prout demerita eorundem exposcunt, per dictum Ministerium poenitentia convenienti et prout constitutiones ac statuta dicti ordinis requirunt injuncta, animadverti possit, consignetis seu consignare faciatis. Contradictores quoslibet et renitentes ac forsan capturam hujusmodi impediendes, censuris ecclesiasticis at aliis juris remediis opportunis ac pecuniariis poenis vestro arbitrio imponendis et Camerae Apostolicae applicandis,

nebyl dáván prostor a příležitost k provinění, takže se trest provinilců stane zábranou pro ostatní, aby následně se varovali provinění a setrvali v poslušnosti svým představeným.

Proto vám všem společně i jednotlivě mocí svaté poslušnosti a jako pokutu za naše rozhořčení, tímto [listem] dovolujeme, přísně nařizujeme a pověřujeme vás, pokud by vás požádali někteří bratři z uvedeného Řádu observantů, a to jménem provinciála Marky Ankonské, nebo by kdokoli z vás byl požádán, za předložení tohoto listu:

bez prodlení a bez výmluv je uvězněte a zajmte nebo dejte uvěznit a zajmout výše uvedené neposlušné a exkomunikované bratry odpadlíky Ludvíka, Rafaela, a Matouše, jakmile obdržíte zprávu, že se nacházejí, zdržují, přebývají, a přenocovávají na kterémkoli místě ve vaší pravomoci.

Pověřujeme vás k tomu Naší autoritou, kterou vám a komukoliv z vás nezúženě udílíme k volné dispozici.

Po jejich zajetí je pod bezpečnou stráží pošlete, na náklady jejich spolubratří, žádajících zajetí, ke zmíněnému ministru provinciálovi, aby těmto neposlušným odpadlíkům uložil přiměřené pokání, jak to vyžaduje jejich provinění, a jak je přiměřené podle konstitucí a stanov uvedeného Řádu. Tak je může potrestat a jeho rozhodnutí ať je opatřeno pečeti nebo předloženo k opatření pečeti.

Pokud by někdo odporoval, vzdoroval, nebo snad bránil takovému zajetí, ať jsou mu uloženy církevní tresty, nebo jiná vhodná právní opatření, včetně peněžitých trestů, uložených na základě vašeho úsudku a zaplacených Apoštolskému stolci.

appellatione quavis postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis,

non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, necnon privilegiis et indultis, etiam mare magnum nuncupatis, eisdem fratribus ordinis minorum Conventualium per quoscumque, etiam Romanos Pontifices etiam forsan Nos, concessis et confirmatis, quibus illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus et derogatum omnino esse volumus.

Contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica Sede sit indultum, quod interditi, suspendi, vel excommunicari non possint, per Litteras Apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentione.

Datum Romae, etc. die VIII martii 1526 (Pontificatus nostri) anno tertio.

Zamítá se možnost jakéhokoli odvolání a pokud bude třeba, je možno [provinilce] zkrotit i za pomoci světské moci.

V rozporu s tím nejsou apoštolské konstituce a nařízení, ani výsady a indulty, do širého světa vyhlášené, které by oněm bratřím Řádu Menších konventuálů udělil a potvrdil kdokoli, též i římský papežové nebo i přímo My, které pro ně zůstávají v platnosti, avšak pro tyto jejich účinek pozastavujeme, a přejeme si, aby byly považovány za neplatné.

Ani nic jiného s tím nemůže být v rozporu, i když by někdo společně či jako jednotlivec obdržel do Apoštolského stolce indult, že nemůže upadnout do interdiktu, suspenze, nebo exkomunikace, avšak necitoval slovo od slova v plném znění takový indult.

Dáno v Římě, atd. dne 8. března 1526, ve třetím roce našeho pontifikátu.

Prameny:

Archivio Vaticano: Brevia Clementis VII, skříň 39, sv. 55, s. 36 rub; LECORNEY E. [Edouard d'Alençon]: *De primordiis Ordinis fratrum minorum capuccinorum (1524-1534). Commentarium historicum*, Roma, Curia Gen. OFM Cap., 1921, s. 21-22; poprvé publikováno in: *Analecta OFM Cap.*, roč. 35 [1918], s. 173-174; viz také WADDING L. *Annales Minorum*, sv. XVI, Roma 1736, s. 788-791.